

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

S | OM

Vår referanse
2015/940

Deres referanse
15/1767

Vår saksbehandler
May-Britt Mori Seim

Dato
12.08.2015

OFFENTLIG ANSATTES YTRINGSFRIHET

Det vises til brev 7. april 2015 herfra, og departementets svar 15. juni 2015 som gir grunn til ytterligere spørsmål.

1. Lojalitetsplikts innhold

Under punkt 3.1 om det rettslige utgangspunktet har departementet uttalt at:

«Arbeidstakers lojalitetsplikt går ut på at arbeidstaker må opptre i samsvar med virksomhetens interesser. Blant annet skal arbeidstaker ikke uberettiget omtale arbeidsgiver eller virksomheten på en negativ måte»

Den samme formuleringen fremgår også i de etiske retningslinjene for statstjenesten punkt 2. Departementet bes om å redegjøre nærmere for denne forståelsen av lojalitetsplikts innhold. Det vises i denne sammenhengen til ombudsmannens uttalelser om ansattes ytringsfrihet, eksempelvis sak 2014/91, som departementet selv har nevnt. Det vises særlig til den del av uttalelsen som departementet har sitert fra, der det blant annet er vist til forarbeidene til grunnlovsendringen. Utgangspunktet her er at det bare er ytringer som påviselig skader eller påviselig kan skade arbeidsgivers interesser på en unødvendig måte, som er illojale, og at i noen tilfeller vil heller ikke det være tilstrekkelig for å begrense ytringsfriheten. Ombudsmannen har videre i en rekke tidligere uttalelser lagt til grunn at arbeidsgiveren som utgangspunkt ikke har adgang til å reagere på en ansatts ytringer, med mindre det foreligger en åpenbar risiko for skade på arbeidsgiverens legitime og saklige interesser.

Sett i lys av dette, er det tilstrekkelig at ytringene rammer arbeidsgiveren på en negativ måte? Hva ligger i at en omtale er «uberettiget»?

2. Ajourføring av departementets rundskriv

Som vist til i brev 7. april 2015 herfra, er det uttalt i St.melding nr. 26 2003-2004, om endringen av Grunnloven § 100 at enkelte deler av rundskrivet fra 1997 «bør vurderes

på nytt» og at departementet «tar sikte på å gjennomgå veilederen i lys av grunnlovsbestemmelsen og anbefalingene foran».

Det minnes om at det i brev 7. april 2015 ble stilt spørsmål om årsaken til at en slik gjennomgang og ajourføring ikke er gjort. Videre bemerkes det at departementets svar på spørsmålet om slik ajourføring vil skje i fremtiden synes forbeholdent, idet en slik revidering eller annet veiledningsmateriale er nevnt som «mulige tiltak». Eventuelle hensyn som taler mot en slik oppdatering bes opplyst. Når vil departementet foreta en «beslutning på dette spørsmålet»?

Departementet bes også forklare nærmere hva som menes med at rundskrivet fortsatt kan benyttes som en veileder for kommunen i konkrete saker, selv om det ikke er «oppdatert med tanke på lovhenvisninger». Mener departementet at det kun er henvisningene som eventuelt trenger å endres?

I redegjørelsen hit ble det opplyst at det var planlagt et møte med KS i juni, der ansattes yringsfrihet og kommunale reglementer skulle være et tema. Hva ble resultatet fra dette møtet?

3. Lovlighetskontroller

Departementet har opplyst at myndigheten til å gjennomføre lovlighetskontroller er delegert til fylkesmennene, og at departementet ikke er kjent med om slik lovlighetskontroll er gjennomført.

Det er videre vist til at «vurderingene av om det skal gjennomføres lovlighetskontroller av eget tiltak i all hovedsak [er] opp til de enkelte fylkesmannsembeter», men at det «ikke kan utelukkes» at kontroll av lokalt vedtatte reglementer som går for langt i å begrense de ansattes yringsfrihet, vil bli gjennomført. Det er opplyst at departementet vil «vurdere om dette spørsmålet skal tas opp i dialogen med fylkesmannsembetene». I og med at departementet har uttrykt at «det kan være behov for å gi kommunene økt veiledning om rammene for ansattes yringsfrihet», ser ombudsmannen det som positivt at dette også følges opp. I alle tilfelle bør muligheten for en slik lovlighetskontroll gjøres bedre kjent, noe som eksempelvis kan skje gjennom en revidering av ovennevnte rundskriv. Når vil departementet vurdere dette?

4. Etiske retningslinjer for statstjenesten

Herfra ble det blant annet bedt redegjort for om departementets syn på om de etiske retningslinjene for statstjenesten, sist revidert 26. april 2012, er i tråd med gjeldende rett.

Departementet har konkludert med at retningslinjene er i tråd med gjeldende rett, og har i den forbindelse særlig redegjort for innholdet i punkt 3.3. Dette punktet har overskriften «ansattes yringsfrihet» og lojalitetsplikten er nevnt i kommentaren til punktet. Retningslinjenes punkt 2, som omtaler lojalitetsplikten særskilt, har ikke departementet redegjort nærmere for.

Det bes om departementets kommentar til retningslinjene punkt 2. I tillegg til sitatet som allerede er nevnt under spørsmål 1, vises det eksempelvis til at det fremgår av kommentaren til retningslinjene punkt 2 at lojalitetsplikten *«innebærer at en statsansatt kan ha snevrere adgang til å ytre seg på eget fagfelt enn på andre områder»*. Departementets kommentarer til dette imøteses.

Svar bes gitt snarest mulig, og senest innen 15. september 2015.

For ombudsmannen

Annette Dahl
kontorsjef

May-Britt Mori Seim
seniorrådgiver